

N:o 25.

Af herr **Berlin**, om ändring af § 41 i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

Genom nådig proposition till innevarande Riksdag har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att besluta förändrad lydelse af åtskilliga §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, bland andra af dess § 41. Den föreslagna ändringen i sist omnämnda § innebär hufvudsakligen, att enskild bank, som afstått från sin sedelutgifningsrätt, må erhålla kreditiv i riksbanken till större belopp och mot lägre ränta, än nu gällande bestämmelser medgifva.

Ändringen motiveras dermed, att nuvarande föreskrifter äro för snävt tilltagna och att de böra utvidgas med hänsyn till den allmänna rörelsens intressen och den vidt utbredda oron för penningförhållandena vid en indragning på en gång af enskilda bankernas sedlar.

I motiveringen till lagförslaget omnämnes äfven, hurusom på grund af 1897 års lag *en* enskild bank före år 1901 afstått från sin sedelutgifning. Denna bank, Vesterbottens enskilda bank eller numera Bankaktiebolaget Stockholm—öfre Norrland, har härvid kommit i åtnjutande af de förmåner, den nuvarande lydelsen af ofvanberörda § 41 medför. Dessa förmåner, som äfven i öfrigt äro mindre omfattande än de nu föreslagna, blifva särskildt mindre gynsamma genom att de baserats på sedelutgifningen den 1 januari 1896, som var vida lägre än under de närmaste åren derefter. För Vesterbottens enskilda bank utgjorde de den 1 januari 1896 utelöpande sedlarne ett belopp af 2,488,468 kronor.

I den föreslagna nya lydelsen af berörda § 41, enligt hvilken lydelse kreditiv- och rediskonteringsförmåner i riksbanken skola för enskild bank utgå efter beloppet af dess utelöpande sedlar den 1 januari 1901, är icke på något sätt omförmäldt, huru förhållas skall med den bank, som redan före år 1901 afstått från sin sedelutgifning. Skulle de nya bestämmelserna oförändrade tillämpas på denna bank, blefve banken så godt som beröfvad de förmåner, 1897 års lag i dess ursprungliga lydelse tillerkänt densamma, ty beloppet af Vesterbottens enskilda banks den 1 januari 1901 utelöpande sedlar utgjorde allenast 1,484,400 kronor.

Att, derest lagändring vidtoges, å här afsedda fall tillämpas äldre, icke längre existerande och af nya ersatta lagstadganden torde icke heller låta sig göra, då förmånen af kassakreditiv i riksbanken regleras genom årliga kontrakt. Men äfven om en dylik tillämpning vore möjlig och tänkbar beträffande de redan inträdda förmåner, som afse tiden till 1903 års slut, kan den omöjliga göras gällande beträffande de förändrade förmåner, som skulle inträda med år 1904.

För att förekomma en uppenbar orättvisa mot det enskilda bankinstitut, som stält sig 1897 års lag till lojal efterrättelse, måste därför ett uttryckligt lagstadgande träffas, och detta icke blott i den riktning, att dess redan tillförsäkrade förmåner icke rubbas, utan ock i den riktning, att äfven denna bank kommer i åtnjutande af de ökade förmåner, man nu anser nödvändiga. Det är sjelffallet, att Vesterbottens enskilda banks öfvergång från sedelutgifvande till icke sedelutgifvande skedde under bestämdt förflutande derpå, att en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag skulle blifva ovilkorligen gällande såväl derutinnan, att enskilda bankernas sedelutgifningsrätt vid utgången af år 1903 skulle upphöra, som ock derutinnan, att de förmåner hos riksbanken, som vid öfvergången medgäfves enskild bank, blefve lika för alla banker.

Om nu lagstiftningen erkänner, att de beviljade förmånerna för sedelutgifningsrättens upphörande äro för små, torde de ökade förmånerna i synnerhet och framför andra böra komma den bank till godo, som, i hvad på densamma berott, sökt främja syftena med 1897 års lag och genom en tidig öfvergång till icke sedelutgifvande underlättat uppnåendet af det uppställda målet att koncentra sedelutgifningen hos Sveriges riksbank. Den 1 december 1898 upphörde Vesterbottens enskilda bank med sin sedelutgifning och redan under samma månad indrogos 1,050,000 kronor af dess sedlar. Med 1898 års slut öfvergick banken till aktiebank. Öfriga en-

skilda banker hafva deremot under den gångna tiden efter utfärdandet af 1897 års lag ökat sin sedelutgifning med omkring en tredjedel, och det är denna omständighet, som bland annat skulle bereda dem ökade förmåner hos riksbanken emot de från början afsedda.

Att med hänsyn till den enskilda bank, som sålunda redan upphört med sin sedelutgifning, träffa bestämmelser, som tillförsäkra den andel i de ökade förmåner, man nu vill bereda, kan icke för riksbanken medföra någon som helst nämnvärd tunga och är så mycket mera på sin plats, som nämnda bank under ungefär hälften af den första period, som förmånerna gälla, fått åtnöja sig med lägre förmåner, än lagstiftaren numera anser vara skäligen. De bestämmelser, som i detta afseende böra träffas, behöfva allenast afse att för ifrågavarande bank bestämma en annan tid än den 1 januari 1901 såsom den, hvilken skall tjena till utgångspunkt för beräkning af kassakreditiv och rediskonterings storlek.

Då i förslaget valts den 1 januari 1901, motiveras detta dermed, att man borde bestämma en tidpunkt, som låge så nära som möjligt den tid, då sedelmissionen upphörde. För Vesterbottens enskilda bank skulle samma princip leda till, att man valde den 1 december 1898 eller om man anser sig böra vidhålla den 1 januari 1898.

Förvissad derom, att jag icke behöfver vidare än, som nu skett, fasta uppmärksamheten på, att en enkel gärd af omtanke, billighet och rättvisa fordrar, att tillägsbestämmelser träffas i det syfte, hvarom ofvan förmäls, för att dylika föreskrifter skola blifva vidtagna, får jag alltså föreslå,

att till den föreslagna nya lydelsen af § 41 i 1897 års lag för Sveriges riksbank göres följande tillägg efter det stycke, som börjas med orden: »Från början af år 1904» och slutar med orden: »till fulla inbetalda», nemligen:

För bank, som före år 1901 afstått från sin rätt att utgifva sedlar och som icke indragit något af sina den 1 januari 1896 befintliga afdelningskontor, bestämmas kassakreditiv och rediskonteringsförmån, hvarom ofvan förmäles, med hänsyn till det belopp, hvartill bankens utelöpande sedlar uppgick den första dagen i den månad, under hvilken eller med hvars utgång sedel-

utgifningen upphörde (alternativt den första dagen det år, under hvilket eller med hvars utgång sedelutgifningen upphörde).

Stockholm den 27 januari 1901.

J. Berlin.

N:o 26.

Af herr **Åkerberg**, *angående höjning af bränvinstillverkningskatten.*

Enligt finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrås beräkningar utgjorde den till förtäring inom riket disponibla quantitet bränvin nedannämnda år följande belopp i liter 50-procentigt bränvin:

1895	34,808,658	liter	eller	7.0	liter	pr	hvarje	invånare	i	riket
1896	35,698,453	»	»	7.3	»	»	»	»	»	»
1897	37,937,336	»	»	7.6	»	»	»	»	»	»
1898	40,680,055	»	»	8.1	»	»	»	»	»	»
1899	43,343,194	»	»	8.6	»	»	»	»	»	»

Häraf framgår, att den till förtäring disponibla quantiteten bränvin stigit år efter år så, att den för hvarje invånare i riket för år 1899 var nära 23 procent större än för 1895.

För hämmandet af ytterligare ökning af bränvinskonsumtionen synes mig vara ändamålsenligt, att tillverkningskatten för bränvin höjes från 50 öre pr liter 50-procentigt, hvarmed den för närvarande utgår, till 60 öre.